

Görüşler

No 2070

ADANA HAKEVİ

KORKMA SONMEZ BU ŞAFAKLARDA YÖZEN AL SANCAK,
SONMEDEN YURDUMUN ÖSTÜNDE TÖTEN EN SON OCAK,
O BENİM MİLLETİMİN YILDIZIDIR PARLAYACAĞ,
O BENİMDİR O BENİM MİLLETİMİNDİR ANCAK,

MUHİMET AKIF

Adana'nın tarihî büyük
bayraklı Saat kulesi de
"Ulucemi arsında"
çektirilen...

SAYI: 30

I. KÂNUN 1940

Görüşler

ADANA HAKEMİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI: 30 I. KÂNUN 1940

İÇİNDEKİLER

5 Kâinatın	GÖRÜŞLER
Adanmanın Kurtuluşu (Şiir)	Cemal Oğuz ÖCAL
İbrahim Cinayet Olduğu Günler	VEHİ EViNÇ
Mağosa'yı Taval	KEMAL SADIK
Murad	Arif Nihad ASYA
Namık Kemal	AYDIN MUHTAR
Hayalindeki Kuş (Şiir)	Hamid Salih ASYALI
San'at ve Muhiti	VAHİDE BIRKEN
Dualardan (Şiir)	RASİM GÖKNEL
Namık Kemal	TEVFIK CAN
Dinleyişler (Şiir)	İBRAHİM ZEKİ
Mehmed Çavuş	KERİM KIZILKAYA
Gremer Terimleri	MUSTAFA BAKŞI
Heykelin Gözyaşları (Şiir)	Şükrü Halil TUĞAL
Ömür (Nesir)	Salih Kemal BOĞA
San'atkarlarının Koruyahm	CENGİZ TURHAN
Bir Çocuk (Şiir)	ŞÖKRÜ ENİS
O Mes'ut anı Bekliyorum	SAİT ÖZCAN
Bir Tenkid Münasebetile	Süleyman Şahin TAR
İztirap (Şiir)	Süleyman Şahin TAR
Zeynep Kazmada (Hikâye)	RASİM GÖKNEL
Bir Masahın Hatırası (Şiir)	MUSTAFA DEMIRKIRAN
Bozkurt Yavrularının Türküsü (Şiir)	Cemal Oğuz ÖCAL
Halkevi Faaliyeti
Halkevleri Dergileri

1940

1942

5 Kânunusani

MÜNASEBETİLE

Hemşerilerimizle Bir Konuşma

Bugün Kurtuluş Bayramımızdır. Gül, eğlen; bayram yap! Gülmek eğlenmek bugün hakkımızdır. Bakıyorum da Mehmedçikler geçerken güğüleriniz kabarıyor, gözleriniz sevinç yaşlarıyla yaşıyor. Sevinsiz ve bu güzleri gördünüzse şikârediniz!

Yalnız niçin bayram yapıyoruz diye hiç kendi kendinize sordunuz mu?.. Neden sevindiğinizi düşündünüz mü?

19 yıl evvel bugüdü. Siz belki doğmamıştınız, belki emekliyordunuz, belki de delikanlı idiniz, bilmiyorum. Başlama gelen büyük bir felâketi dişlerle parçalayıp atan o günün bütün Adanahları sevinmişler, o gün böyle bayram yapmışlardı.

Hemşeriler! 5 Kânunusani. Adana sahîbelerine Adanah kanîle yazılan sözleşme bir tarihtir. Mukaddesdir, yüce bir emanettir. 5 Kânunusani; tarihte görülen kahramanlıkları gülgede burakan bir kahramanlık güdür; sevin, bayram yap. Fakat manâsını anlayarak yap!

5 Kânunusani; o gün Türk çocuğu toprağına bağlı kalmak isteyen her millete kanlı bir ders vermiş, çerefile yaşamak isteyenlere örnek olmuştu.

5 Kânunusani; Türk milletinin boynuna hayvanlık halkasını geçirmek isteyenlere Adanahlıların vardığı mukaddes tokattır.

Evet; **5 Kânunusani** Türk milletini kendi öz toprakları üzerinde küle yaparak kendileri ağa yaşamak isteyenlere karşı açtığı Büyük İstiklâl Savaşının ilk muvaffakiyetidir.

Türk gençli Sevin bayram yap!

Fakat şuna iyi bül ki 19 yıl evvel suratına yediği tokattın tesirile serserimliyen kudurmuşlar, sendeliye sendeliye imine kadar çekilmişti. Ve o gündesberi düşmanla beraber bütün dünya da hak vermişti ki Türk toprakları; ona saldırmak isteyenlerin mezarı olacak, ona dikilecek güzler ayulacaktır.

Fakat arkadaş! "Su ayur düşman ayımsız.. derler; yirni senen serserim yaşamaş bu kudurnuqlar, bu günlere yirni ayaklarımın üzerine kalkmaş bulunuyorlar. Hepimiz biliyoruzsunuz, gazetelerde okuyorunuz: Bir senedir büyükler küçüklere saldırmaya, topraklarını, çignemeğe, şeref ve haysiyeti ayakları altına almaya başladılar. Ama "ben kuvvetliyim bana kimse bir şey yapamaz.. diyeceksin. Evet haklısın. Fakat şunu da iyi bilelim ki düşman kıramadığı eli üpmegi de bilir; yaklaşmak istediği ars-lana kapas kurmağı da iyi becerir. Elin oğlu ne yamandır! Yakalanmak istemiyen ata evvelâ avucunda yeşil ot uzatır, sonra yavaş yavaş boynuna yuları geçirir ve istediği yere götürür. Tatlı dille evine kadar girer, acımasız incir dikir.

Artık bizim ştedenberi bildiğimiz ahlâk, namus, insanlık kaideleri onlara yamandır şekâ, bîtes, demir, tayyare tanktır. Hakkın varsa, fakat kuvvetsizsen haksız çıkarsın. Kuvveti olan haklı, kuvvetsiz olan haklıdır.

Barişik olmak, başkalarının topraklarında gülmek olmamak ta bogun para stmiyor.

Bugün dünya kör düğüğü içinde çalkanyor. Milletler milletlerin bogunama sarılmışlar; sen çalışacaksın ben yiyeceğim. Sen işleyeceksin ben keyfine bakacağım diyorlar.

Peki; "ne yapmak ne lâzım.. diyeceksin?"

Onu 19 yıl evvel sana babam, büyük babam öğretmiştir. 3 Kânunusaniyi emanet bırakmıştır. O, mukaddes bir kitaptır; oku, üçüncüye kadar elinden düşürme, oku! Ve Aşık olduğumuz o-çağınca, Türkiyemizi üçüncüye kadar müdafaa et!

Bugün sevin, gül, eylen!

Fakat 3 KÂNUNUSANI den başka 3 Kânunusani yaptırılmamak için; babalarımızın kanile sulana sulana yeşillenen bu ovalar bir kere daha yabancı ayığı görmemek için;

HAZİROL:

"GÖRÜŞLER..

Yeni Halkevi Reisimiz

Evimizin Reisliğine yeni intihap edilen Adanamın değerli gençlerinden Dr. Kemal Satır'ı tebrik eder, çalışmalarında muvaffakiyetler dileriz.

GÖRÜŞLER

"Adana,, mızın Kurtuluşu

Çıgırdı öz vatani yüz binlerce kadana,
Geçti kâfir eline: "Aster,, , "Maraş,, , "Adana,, l.
Soran yok hesabını dökülen mâsum kanın,
Durulur mu ölünde hiç şahlanan "Seyhan,, ın ?.

.

"Fransa,, la, uşağı kudurmuştu pek yaman,
Hiç kuduran köpeğe vermek olur mu aman ?..
Geçirenler eline balta, kürek, kazmayı;
Öğrettiler tarihe "Alta Destan,, yazmayı!

.

Coşarsa, yigitlerle, şanlı Toros dağları;
Yaşatmamak olur mu eski parlak çağları ?..
Ağartanlar Türklüğün kararan yıldızını,
Şerefli geçmişinden alıyordu huzun l.

.

Masal kahramanları ders aldılar bu cenkten,
Bayraklar renk aldılar bayrağındaki renkten...
Ey hemşerim unutma, yavuz Türkmen Kızını,
O dindirdi eriyle bağındaki sızını!

.

Olmıyaydı "Seyhan,, ın Türkte kendine inan,
Çıkar mıydı bağından: "Kasım Hoca,, yla, "Sinan,, ?.
Güvenince içteki o kopmaz, kutsal bağa,
Hârikalar yaratır: "Saim,, le, "Emin Ağa,, l.

.

Çıkar erler kapınca silâhını dağlara,
Armağandır bu vatan şehitlerden sağlara!..
İşte böyle kurtuldu koçlar yurdu "Adana,, ,
Benden selâm ve saygı "Bugün,, ü yaratana!

Adana -- 5 (İkinci baskı 1941)

Cemal Oğuz ÖCAL

İsrafın Cinayet Olduğu Günler

Yazan : **VEHİBİ EVİNÇ**

Her sene olduğu gibi bu sene de yurdun her tarafında milli tasarruf ve iktisat hakkında hararetli tezahürat yapıldı. Her zaman tekrarladığımız bu güzel adeti; bu yıl dünyanın tehlikeli manzarası karşısında daha canlı ve alâkâh bir şekilde yaşadık. Milli davalarımızın başında gelen artırma ve yerli mallar savaşında üzerimize aldığımız vazifenin büyüklüğünü, ehemmiyetini şimdi her zamandan daha uyanık bir şuurla idrak etmiş bulunuyoruz.

Dünyanın bugünkü durumundan aldığımız dersler açıkça gösteriyor ki milletlerin hayatında en ziyade güvenilen kuvvet iktisadi üstünlüktür. Siyasi otorite, iktisadi sahada ileri ve milli birliği kuvvetli devletlerin elindedir. Bu hakikati çok iyi bilen büyük milletimiz emir yoldanberi Cumhuriyet Hükümetinin açtığı bu hayati yolda, milli ekonomi savaşında hergün bir az daha enerjisini artırarak ilerlemektedir.

Tasarruf ve yerli mallar haftasının manası büyüktür. Milletçe ilerleyişin huzur yoldan yola biraz daha artırmak ve diğer milletler arasındaki şerefli vaziyetimizi bir kat daha kuvvetlendirmek için çalışıyoruz. Kuvvetli olmak ve rahat içinde yaşamak için çalışıyoruz.

Bugün, yeryüzü milletlerine şöyle bir göz atıldığı zaman görülür ki, Türkiye Cumhuriyeti, milli birliğile, yenilmez ordusile, iktisadi varlığının üstün kudretile en mes'ut ve en emin bir devlet halindedir. Milli birliğis ve yaratıcı Türk başarıcılığının kadir elile kurulan bu devlet istikbale de bu şerefli ve müstemsna vaziyetini muhafaza ettirecek ve hatta daha üstün bir tekâmüle ulaşacaktır.

Geçen çihar harbinde müstakil ve milli iktisattan mahrum bulunan Osmanlı imparatorluğunda milletin çektiği sıkıntıları düşünenecek olursak bugünkü vaziyetimizin mükemmeliyetini daha iyi anlamakta güçlük çekmeyiz.

Osmanlı rejiminde milli ekonomimiz tamamen yabancıların elinde idi. Aldığımız çok, verdiğimiz pek azdı. Bu yüzden pa-

dışların yabancı devletlere yaptığı borç, milyonları tutuyordu. Cumhuriyet Hükümeti, yıllardanberi sadece bu borcu ödemekle kalmamış, vatanda canlı bir milli iktisat hamlesi de yaratmıştır. Artık bizim de adı anılır derecede milli bir ekonomimiz vardır ve her anda inkişaf yolundadır. Bugün greydiklerimiz, kullandıklarımız kendi fabrikalarımızın mahsülü, yediklerimiz kendi topraklarımızın yetiştirdiğidir. Esasen çok zengin ve bereketli bulunan topraklarımızdan azami randımanı almak ve mahsüllerimizi harice de sevk ederek zenginleşme yoluna, rahat yolunu tutmak suretille büyük milletimiz kendine düşen vazifesini yapmaktadır.

Harp içindeki ulusların sıkıntılı ve acıklı halleri gözümüzün önündedir. Dünya bu halde iken biz kendi vatanımızda kendi yağımızla kavrulur bir vaziyetteyiz ve harikle de ticari münasebetlerimizi genişletmiş bulunuyoruz.

Bugün çiftçilerimize, sanayicilerimize, işçi ve esnafımıza düşen vazifeler her zamandan daha çok büyüktür. Milli istihsalerimizi inkişaf ettirecek olan bu unsurların çalışmalarında göstereceği büyük semereler milli iktisadiyatımızı bir kat daha canlandırmış olacaktır.

Ulusal ekönomi ve artırma haftasının ikinci manası; israfla mücadele etmektir. İsraf her zaman tehlikeli bir hastalık olmakla beraber, bugün için vatana bir ihanettir. İsraftan kaçınmak bugün en büyük bir müdatas borcu sayılır. Mevcud mal stoklarımızı artırmak, daha çok mal yetiştirmek nasıl bir vatan borcu ise, onların lüzumsuz ve manasız yere eksilmesi, lüzumsuz yere israf edilmesi de o derece büyük bir bozgunculuktur. Her vatandaş bu hususta kendine düşen vazifeyi unutmuyarak ısrami derecede tutumlu ve ihtiyatlı hareket etmelidir.

İdeal vatandaşın bir vashi de, ihtiyacı haricinde parasını lüzumsuz ve manasız yerlere sarfetmeyip milli bankalarda biriktirerek artmasını ve milli kredinin inkişafını temine hizmet etmektedir.

Bugün bankalarımızda 100 milyonu aşan tasarruf hesaplarını daha ziyade çoğaltmaya gayret etmek her vatandaşın vazifesi olmalıdır. Biriktirilmiş fazla paraları evde saklamak, hem şahsi, hemde milli menfaatlerini düşünmemek demektir. Türk parası, hiç bir zaman değeri düşmeyecek olan bir kıymettir. Türk ordusuna nasıl güvenerek paramıza da öyle güvenmeliyiz.

Memleketimizde son zamanlarda altına karşı manasız bir hücum hareketi başlamış bulunuyor. Bu, sadece kara cehaletin

Mağosa'yı Tavaf

Bayrağın kadar kutsal,
NAMIK KEMAL'in oca ruhuna

Küçülmüş küçülmüş te güneş
İnmiş toprağa.
Olmuş in bir parça alev
Giriyor, o mabede.

Ve hüzünlü dallarda kuşlar,
Söylüyorlar karanlık gecelerin yash türküsünü..

Büyümüş büyümüş te güneş,
Olmuş fezalar dolusu,
Çıkıyor, o mabetten.

Ve şimdi sevinçli dallarda kuşlar,
Söylüyorlar bu parlak gündüzün şakrak türküsünü..

Kemal Sadık

bir ifadesidir. Dünyanın hiç bir yerinde altın Türkiye'de olduğu kadar pahalı değildir. Bugün Amerikada birikmiş olan altınlar sulu olunca yine dünyaya yayılacak ve altın fiyatları sür'atle normal seviyesine düşecektir. O zaman, şimdi paha'ı pahalı altın almış olanlar müthiş zararlara uğrayacaklardır.

Manasız ve zararlı altın iptilüsüne yeltenenleri ikaz etmek icabeder. Biriktirilmiş paralarımızı işletmek için en emîn bir vâsita olan millî bankalara yatırmak ve devlet tahvilleri almak en doğru bir yoldur. Devlet tahvilleri, hem sağlam ve yüksek bir faiz temin edecek, hem de ikramiyelerini, sahibine kismetini denemek fırsatına vermiş olacaktır.

Ulusal ekonomi haftası bizim bu millî gayretlerimize birer daha hız katmalıdır.

Yürüyen, daima şerefle, hayata ve istikbale yürüyen Türk milleti, zafer her zaman senindir. Dünya durdukça var ol..

Vehbi Evinç

Murad

Yava yapmadan dudaklarında sükût,
Almadan dostların kara haberimi
Gecelerinin koynunda uyut
Gecelerimi.

Bir dua sabahı, bir murad günü,
Duyusan yüzüm saçlarının
Yüzüme döküldüğünü.

Bir dua sabahı, bir murat günü
Saçları nefesime karışan çocuk;
Dudaklarına müjdelər,
Ellerine güller yakışan çocuk...

Kitaplarda adlarımız
Okunmayacaksa bir gün yanyana
Öksüz gecelerimde kim
Müjdelər getirecek bana?

Müjdelər, Müjdelər, müjdelərle gel
Sevgisi kalbimden taşan çocuk..
Bağına limon çiçeklerim,
Ellerine güller yakışan çocuk!

Arif Nihad ASYA

NAMIK KEMAL (1840 - 1888)

NAMIK KEMAL

Yazan : **AYDIN MUHTAR**

Namik Kemal birçok Tanzimat adamları gibi her vadide eser yazmıştır; ve onlar gibi ansiklopediktir. Fakat onu Namik Kemal yapan ne şairliği, ne nâsırlığı, ne gazeteciliği, ne münekkittliği ve ne de müverrihliğidir. Namik Kemalî tanınan, bütün bu edebî meslekleri, hürriyet fikirlerini yaymak için vasıta olarak kullanmış olmasıdır.

Namik Kemal herşeyden önce bir vatanperver, bir hürriyetçi, ve bir inkılâpçıdır. Kemal'in bu fikirlerinden ürken istibdat hükümeti onu susturmak için yıllarca hapsedmiş, menfaalarda çürütmüştü. Ona atadan kalan bu istibdat düşmanlığı, geçirdiği bu menfa hayatına rağmen, azalacak yerde ondan hız almıştı.

Namik Kemal'den önce siyaseti edebiyata mevzu yapanaı vardı. Fakat bunların gayeleri şahsi idi. Halbuki, Kemal, vatanını müstebitlerden kurtarmak, milletine hürriyeti kazandırmak için her vasıttadan istifade etmiş ve edebiyatı bu yolda kullanmıştır.

Namik Kemal'e bir şairdir dedik. Bu büyük adamın, vatanperverâne şiirlerindeki vatanperverlik vasfını kaldırırsak bu şiirler bir kıymet ifade etmez. Fakat onun şiirlerinde istibdada karşı kükreyen bir arslanın sesindeki heybet vardır. O, milletine hürriyet aşkını aplatmak için yazdığı şiirlerinde hiddetin lirikliğini yapmıştır. Namik Kemal'in şiirleri üç cepheden tefkik edilebilir. Bunlardan birincisi, genç yapıda yazdıkları, tasavvufî divan şiirleridir. Bunlar gazeller, Kasideler, murabbalar ve müseddeslerden müteşekkildir. Kemal'in bu şiirleri kuru ve heyecansız olduğu gibi ifadeleri de eskidir. Namik Kemal'in ikinci tip şiirleri şekil itibarıyla eski fakat mevzu itibarıyla yeni olan vatan ve hürriyet şiirleridir. Bunların adedi 20-25 olmakla beraber Kemalî Kemal olarak tanınmışlardır. İçlerinden en meşhuru "Hürriyet kasidesi," dir. Geriye kalantarı şekil ve mevzu itibarıyla yeni olanlardır. "Vav-ylâ," bu tip şiirlerinin en tanınmışıdır.

Namık Kemal'in Meşhûr Zindanı

Namık Kemal'in mâsırlığı şairliğinden daha kuvvetlidir. Kemal, birde Şişli'den sonra fakat onun daha ilerde olarak gazetecilik çalışmıştır. Şişli avrupaya giderken kendi gazetesi olan "Tasvirî Efkâr", Namık Kemal'e bırakmış. Namık Kemal memleketimize gazete ilâde ve edâsını getirmiştir. Avrupaya kaçtıktan sonra, önce Paris ve Londra'da Ziya paşa ile beraber "Hürriyet" gazetesini çıkarmışlardı. Siyasi mücrimler hakkındaki umumî af ilân edildikten sonra, memleketi bir hayli yüklü olarak dönen Namık Kemal, Ebuzziya Tefik'in çıkarmakta olduğu "Hadika", isimli gazetede makaleler yazmış daha sonra "Nur", ve "İbret", isimli gazeteleri çıkarmıştır. İstibdatla mücadelelerini ihtiva eden makalelerinin çoğu bu gazetelerde iştişar etmiştir.

Kemal bundan başka, "İhtihat", "İstikbal", "Muhbir", "Diyojen", "Hayal", "Basiret", "Tercümanı Hakikat", ve "Vakıf", gazetelerinde birkaç yüz siyasi ve edebî makale yazmış ve bazı mektupları iştişar etmiştir.

Namık Kemal aynı zamanda bir tiyatro muharriridir.

"Vatan yahut Silistre", yazdığı ilk ve meşhur tiyatrodur. Bu eser, ilk temsilinde, halk üzerinde tevhit ettiği heyecan sebebiyle Kemal'in Kırım'daki Meşhûr zindanına alınmasına sebebiyet vermiştir.

Namık Kemal Mağosada iken "Akif Bey,, ve "Zavallı çocuk,, piyeslerini yazmıştır.

"Gül Nihal,, piyesini ise daha evvel "Vatan,, ın provalarını yapıldıken hazırlamıştı. Bunlardan başka Kemal'in "Karabelâ,, "Celâl,, isimli iki piyesi daha vardır.

Namık Kemal, roman tariline uygun olan, ilk romanı yazmıştır. "Ali Beyin Sergüzeşti,, isimli bu eserin asıl kıymetli ilk oluşumdur. Kemal'in "Cemî,, isimli bir romana daha vardır. Bu eserlerinde Kemal'in Romantizm'e temayül ettiği görülür.

Namık Kemal tarihle de işğal etmiştir. Bilhassa İslâm tarihi üzerinde epeyce tedkiklerde bulunmuştur. Fakat bu ilme dair eserlerinde bitaraf kalamamıştır.

Tarihleri şunlardır :

"Salâhaddin Eyyubi, Birinci Selim, İkinci Mehmet,, zamanlarını ihtiva eden "Evrakı Perişan,,

"Methal ve Tarihi İslâm,,

Kanuni Süleyman'a kadar yazılmış olan "Osmanlı Tarihi,,

"Barikâi Zafer,, ki bunu kendisinin şark edebiyatına vukufu olmadığını iddia edenlere karşı yazmıştı.

Namık Kemal'in münekkittliği de vardır. Bunların en meşhurları Ziya Paşanın "Harabat,, adlı eserini tenkid maksadıyle yazdığı "Tahribî Harabat,, "Takribî Harabat,, ve Ekrem'in "Meprixon,, isimli eserinin tenkidi olan "Meprixon muahazesi,, dir.

Ağır başlı Kemal'in hiciv ve mizah tarafları da vardır. Mahmut Nedim paşanın sedarettin uzaklaştırılması üzerine yazdığı "Hırraname,, nin epeyce şöhreti vardır.

Bu büyük vatan perverin Jan Jak Ruso'dan, Monteskiyo'dan ve diğer bazı cenebi muharrirlerden tercümelemleri de mevcuttur.

Namık Kemal "Vatan incisiyesi,, adlı şiirinde her kıt'anın sonunda şu beyti tekrar etmiştir.

" Vatanı boğsuna dışına dayadık haşçerisi, ..

" Yeğmiş kurtaracak baki kara moderini, ..

Bir Kemal'in diğer bir Kemale cevap vermesi ne gariptir!

Fakat bu mukaddermiş, 1922 de Büyük Zaferden önce Ankara'dan yükselen Ulu Atatürk'ün sesi, elâli imanla dolu göğsüne vurarak, buna şöyle cevap vermişti :

" Vatanı boğsuna dışına dayadık haşçerisi, ..

" Bekler kurtaracak baki kara moderini, ..

Hayalimdeki Kuş

Kuşum kana bahmış gagasını..
Yuvasından, kanadından olsun.
Kalbim, hep çekecekse yasını
Bu azir hatıranın adından olsun..

Kuşum altın kafesinde
Bir tatlı fecir, bir taze sâba bekler.
Rüyamın, şirin ötesinde
Çocukluğuma gülümser taş bebekler.

Hasret.. bir buse gibi düşse alınma,
İtirap kan kardeşim olsa..
Ölüm.. uzansa yanmalı..
Mazi, bütün saatlarla elinde asa..
Muttasıl çalsa kapımı..
Ve ben uykumu berkederek
Açsam dilini konuşan kitabımı.

Muhayyilemde yeşeren bahçemin kuşu
Gözümde büyüten "Zümrüdü - anka.. m
Bu gün, ziyalar içindeki doğuşu
Bir toprak açığıla dıysamı..

Kuşum, benim varım, 'yoğum!..
Mazim, sevgüm.. çocukluğum!

Hamid Salih ASYALI

San'at ve Muhiti

Yazan : VAHİDE BİRKEN

San'at, san'atkâr ve tabiat öyle bir kör düğüm ki, birbirine girmiş ve kenetlenmiş. Bunu çözmek, ayırmak ve hepsini yerine koymak. Hiç bir kudretin yapacağı iş değil "nerede kalmış ki insanın...."

Tabiat ve san'atkâr; san'atı yaratan iki varlık. San'at ve tabiat; san'atkârın yaratan ve yaşatan kuvvet. Tabiat bir kül. Bu külün ifadesi beş kollu güzel san'at ve ilâde edenî san'atkâr.

Sorun: kim, tabiatı san'attan, san'atı tabiatıtan ayırabiliyor? Bunların arasından san'atkârı tabiatıtan ve bu vesile ile san'attan ayırmak istiyen bir dil var: "Muhit dili.."

Cehennem ilâhının püskürdüğü alev gibi, yaladığı yeri mahveden, dokunduğu yeri kurutan, o koparılması lâzımgelen dil.

San'atkârı avucunun içine almak, onun görüş çerçevesini körletmek, heyecan ve san'atı daraltmak ve güzellikten, o seyir etmekten duyacağı bütün hislerin önüne set çekmek için yerine göre bir takım hareket ve muâzeret kaideleri icat eden muhît dili.

San'atkârın muhiti bir tanedir. Hangi millete mensupsa o milletin topluluğundan hasıl olan muhît. O bu milleti barındıran vatanın hangi köçesine gitse kendini aynı muhîtte görür. Memleket değiştirmek onun için bir peyizaj ve renk denişikliğinden ibarettir.

Halbuki görüş çerçevesi dar olanların etraflarını da kendileri kadar kavruk yapabilmeleri için icat ettikleri muhît, bir memleketin hududu dahiline sığmıştır. Kendileri umumî hayatın gidişine uyacakları yerde, umumî hayatın gidişini kendilerine uydurmak için ortaya atarak kelimenin ters kabul ettikleri mânâsı.

İşte milletlerde san'atkârların yükselmeleri için mani teşkil eden başka sebeplerden birisi muhît kelimesinin yanlış anlaşılmasından doğan ayrılıktır. Muhîtin tek mânâda (milletlerin isimlerini taşıyan mânâda) kabul eden milletlerde san'atkârlar

daima kree eden, yenilik yaratabileslerdir. Halbuki mahiti ilâ çerçeve dahilinde gören milletlerdeki san'atkarlar daima heyecan ve görüşlerini ötürmeğe mahkûm edilmislerdir.

Halbuki, san'atkara yaratmak kudretini bahşedebilmek için onu serbest bırakmak lâzımdır ki o milletin san'at hayatında bir kalkınma ve bir personalite olabilsin; çünkü san'atkar mahitini kendi görüşleri dahilinde görmeyenlerle yaşadığı zaman onlardan uzaklaşırsa ancak duymak ve yaratmak kabiliyetini iade edebilir.

Aksi takdirde o müddet zarfında san'atkar duymak ve anlatmak kudretini kaybeder.

Bugün tekkak edecek olursak bütün yüksek san'atkarlar, beraber yaşadıkları insanlarla görüşleri ve hisleri birleşmemişse daima onlardan uzaklaşmışlardır.

Halta bunlar bir külle teşkil ediyorsa dahi.

Şu halde : san'at hayatını yükseltmek, onda millî bir şahsiyet yaratmak için san'atkara bir muhit vermek lâzımdır. San'atkara muhit vermek demek, onunla aynı zamanda yaşayan insanlara görüşlerini yaygınlaştırmayı birleştirecek kültürü vermek demektir ki aynı kültür içerisinde hayatını san'ata vermiş olan insanlar, buldukları, ifade ettikleri güzellikleri anlatabilip takdir-kâr veya tenkitkâr bir tesirle yeni bir hamle yapabilmek kuvvetini kendilerinde bulabilsinler.

Şöyle bir fikir ortaya konulabilir :

Mademki san'atkardır; daima ve her zaman yaratmak kabiliyetinde olmalıdır. Aksi takdirde san'atkar değildir.

Hayır bu yanlış bir düşüncedir. san'atkar; tabiatla ifade eden bir insandır. Çalışkınca zevk ve görüşleri yükselir. Bunların yükselişi heyecanı fazlalaştırır. Ve bu yükseliş yeni heyecanlar aramasına yol açar ve nihayet en yüksek heyecanı duyduğuş zaman yaratır. Bu yarattığı eser kendi heyecanını karşıladıkları ne derece naklediyorsa o derecede bir kaymet alır.

İşte görüyorsunuz ki san'atkar evvelâ çalışabilmelidir. Çalışabilmesi için de : Memleketin kanunları haricinde hiç bir kayıt ve şartla tabii olmadan serbestçe kalemini, fırçasını, yayını oynata bilmelidir.

Bunları oynatacağı zaman; kalem şöyle bir cümle yazarsa bu memleketin an'anesine uymaz. Fırçamdan güzel bir renk çıkarabilmek için tabiatın kucakına alıp ondan, bana heyecan verecek yollar ararsam memleket mahiti kaldırılmaz. Bir nağme

DUAL AR DAN :

Bahçemle bir an başbaşa kalsam!
— Salkımlarının aksıyla yer yer, —
O soyun kenarında her akşam,
Yikanır garip kuşlarla periler.

Tatsa da hazzın her sırımı candan,
— Bilmem ki kanlı ellerle kimler, —
Sedef kızları tutup saçlarından,
Ay doğarken ummana sürüklerler.

Ve biz mehtapla çöllerde perişan;
Aranız uzak, mavi bir cihan.

RASİM GÖRNEL

yaratmak için kurlara çıkar, sa akışlarını diler, bazan sessizliğe bazan gürültüye karışsam bu memleket bana ne der? diye düşünmemelidir ki bağlanmış olmasa.

Duyduğu ve hissettiği her şeye koşmalıdır. Bu koşuş onu eserine yaklaştıracak ona çalışma zevkini, yaratma kudretini verecektir. İşte bunun için de onu anılayan muhite ihtiyacı vardır ve bu muhit milletin ismini taşıyan muhit olmalı. Aynı şeyi hisseden tek görüşlü bir muhite tabiat, san'at, halk ve ondan yetipen san'atkarın muhiti.

Vahide Birken

NAMIK KEMAL

Yazan: TEVFİK CAN

21 Kânunuevvel 1940... Hürriyet Şairi Namık Kemal'in doğumunun 100 üncü yıldönümü... Bugünkü hürriyetin, inkılabın, rejimin ilk tohumlarına sözleriyle, makaleleriyle, tiyatrolarıyla, eserleriyle bu milletin kafasına serpen hürriyet arslanı Namık Kemal bundan 100 yıl önce, Marmara'nın bir sahilinde, Tekirdağ'ında gözlerini dünyaya açtı.

Namık Kemal'i hepimiz tanırız. Fakat, onu bir daha gözden geçirmek çok faydalı olur.

Meşşâ Camii

Namık Kemal, bize her şeyden evvel, vatan aşkı, vatan sevgisini öğretti :

Rehber millet için terki hayal etmeyelim.

Vatan yolunda yürü, seni gurbet etmeyelim.

O güne kadar "Vatan ne demektir, neyi ifade eder?,"

diye düşünebilen, düşünceâin söyleyebilen var mıydı Hayır?, yoktu. Bunu bize Namık Kemal öğretti.

Namık Kemal istibdadâ hücum etti, Saraya karşı durdu. Onu susturmak istediler, susmadı; Mağosa'da çürütmek istediler, yine durmadı :

Vatan olsa ne rütbe bîparva
Yine bîrşeyi zulmü biz ykonez.
Merkezî hâke atınlâr da biz
Kürreî arz poflâter çkânz!

Namık Kemal'in niyesi, hep çâir ve asker yetiğiren bir âile idi. Bunlardan bazıları kalemini, bazıları kâlcını kullanmış, bu millete hayatlarını feda etmişlerdi. Fakat Namık Kemal, kalemini kâhc, kâlcını kalem gibi kullandı, milletine hürriyetin zevkini tattırdı. Ve :

Edebîyat ile hürriyete oân varsem de
Yine bir Namık jayda yetiğir hâkîmeden!

diyerek gitti.

Namık Kemal'in ilk şâirleri Şark motiflerine uygundu. Fakat bu motifler içinde yeni bir fikrin yaşadığı aşkârdı.

Sonraları kendisini Şinasi'nin kucacağına aldı. Gazeteciliği kalkan, kalemini silâh yaparak zulme hücum etti. Karşı tarafın ağır başlığını görerek Ziya Paşa ile Avrupaya kaçtı, anavatanında yapamadığını orada yaptı.

Tekrar anavatanâ yepyeni fikirlerle mücchez olarak geldi, Gedikpaşa tiyatrosunda oynanan "Vatan yahut Silistre.. eseri, İstanbulu heyecan içinde bıraktı. Fakat ertesî günü Namık Kemal, Mağosa Zindanının günahsız yolcusudur. Ama ne çıkar.. Bu millete vatana, hürriyeti öğretti ya.

Burada 3 yıldan fazla kaldı. Karanlık zindanın kokmuş havasını tenefüs ederken, boyuna kalemi elinde, yazılar yazıyordu. Çünkü içerdeki Namık Kemal değil, artık bir âleç parçası, bir volkan olmuştu. Üç yıl sonra Namık Kemal de millet te hürriyete, Abdalhamidin kısa hürriyetine kavuştular.

Yine Namık Kemal'i dinliyelim :

Çıkmadın âmründe ânciri âmorat bâkme
Kıçdı müberrâzım, bîr dünya berî.
İğte meydanı hürriyyet, kâçma ey cullâd zulm.
Ya seni mahvıylâsin Mevlâ cihânda ya berî

Kâhbe zulme kâhc, gâzîğîn mâzende sehtolâr
Uyan ey yurâtlî çîrî jyan, bu hâke çullâkten.

DİNLEYİŞLER

Dinleyiş, sükûtuñ ürpermesini,
Pembe sandalların dalgalarında,
Ve işlmek günün ilk müjdesini,
Rüyah kuşların kanatlarında..

Dinleyiş, ruhların atmosferinde,
Gönl tellerinin senfonisini;
Hüyanın o yere ilk seferinde,
Duyamak şuh kızların, şuh ninnisini.

Dinleyiş, rüyanın o iklimlerde,
İçli şairlerle açılışta;
Ve görmek tahayyül edilen yerde,
Hüya ışığını saçılışta...

Ibrahim Zeki

"Uyan ey vatan, ey yaralı arslan! Gerdığın nazende sahralar, istibdadın köpeklerine kaldı.. diyen Namık Kemal, altın a-
çık, başı dik, göğsü kabarık :

Felâk her türlü sebabi nefesin tesirine gelben
Dünyanın köpeklerin millet yolunda bir cinnetten

diye açıkça haykırıyor.

Namık Kemal bir İnkılâpçıydı da. 75 yıl önce Arap harflerinin lüzumsuzluğunu (1) ve les giymenin bir görenekten başka birşey olmadığını (2) söylemişti. Bugünkü İnkılâplıların temel-
lerini dünden hazırlayan Namık Kemal :

Öğrenen öğrenmeden milletle ümitsiz ettiğin laşai
Yürüden senin kabirine vatan mahzun ben mahzun

diyerek 1888 yılının 2 Kânunuevvel pazar günü saat sekizi yirmi geçte Sakızda gözlerini kapadı. O zaman Vatan mahzundu. Fakat şimdi müsterih uyasun, çünkü ondan sonra nice Kemaller geldi, geliyor, gelecek ve bu vatanın çocukları Kırmızı Beyaz Bayrağın altında hürriyet havasını tenefide edeceklerdir.

(1) — İ. Habip — Türk Tercüme Edebiyatı Tarihi

(2) — Ebucaziz Tercük — Nümune Edebiyatı, Osmanlıye

Mehmet Çavuş

Büyük savaşta Filistin cephesinde Kudüs düşmana terk ettikten sonra Kudüsün beş kilometre mesafesinde Beytülrahman surlarına çekilmişti. Biz müdafaa hatlarını tesis ederken düşman da tekrar taarruza geçebilme için hazırları yapmakla meşguldü.

Bir sabah güneş doğarken şiddetli bir topçu ateşi başladı. Etrafımızda toprak, tülenkler mütemadi bir ıvıltı ile ateşler saçıyor. Ateş saçan mermi daneleri havada uçuyor toprağa korkunç gürültülerle düşüyor, nihayeti gelmiyen daneler etrafa ölüm saçıyordu. İşte ölüm kusan mermi yağmuru altında; Mehmet çavuş: Bir piyade takımıyla bir top idiler. Aşılması ve çökmesi güç kayalık bir tepenin dibinde tepeye topu çıkaracak bir yol aramakla meşguldü.

O tepeye tırmanmak, ayakları bu işi göremerse dışlarla, bacaklarıyla o yalçın kayaları kemire kemire yol açmak istiyordu.

Gözleriyle kayaları detecek gibi etrafı tetkike koyuldu. Düşündü, başını kapdı en nihayet arkadaşlarına dönerek arkadaşlar hatlarını getiriniz. Hatları getirirdi Mehmet çavuş; hatların bir ucunu topa, bir ucunu da seçtiği arkadaşlarına verdi kendisi de hatların birini aldı ve kuvvetli kollarına sarılı arkadaşlarında Mehmet çavuşu taklit ettiler ve topu önlerinde yükselen tepeye çekmeğe başladılar. Tepenin orta kısmına gelmişlerdi. Bir nefes almak için Mehmet çavuş bir dakika mola diye bağırdı. Ve gözlerini düşman istikametine çevirdiği zaman düşman büyük kuvvetlerle sol kanadımıza taarruza başladığını ve ileri hatlarımıza yaklaşmak üzere bulunduğunu gördü.

Sonra tırmandıkları tepenin en yüksek noktasına gözlerini dikti. Ah o noktaya bir çıkabilseler!

Sürüklemekte oldukları topu bir kere oraya koyabilseler.

Mehmet çavuşun tekrar gür sesi duyuldu. Haydi arkadaşlar. Bir hamle daha topu sürüklediler. İstenilen noktaya on, onbeş metre bir mesafeye kadar yaklaşabilmişlerdi.

Mehmet çavuşun yine sesi duyuldu bir dakika mola. Hatları gevşedi Mehmet çavuşun gözleri düşmana döndü düşman kendi topçusunu himayesi altında ilerlemesine devam ediyordu. Bu anda sol kanadımızın müskil bir durumda olduğunu takdir eden komutanlar sol kanadın bir kişi habiletmek maksadıyla olacak ki sağ kanadımız mukabil taarruza kalktığı ve alaylarımız düşman hatlarına doğru düşmanın cehennemî ateşi altında bilâ şüphe ilerlediklerini gördü.

Mehmet çavuş düşündü. Bir hülle daha yapacak olursa tepeye tamamen çıkacaklar topu matlup olan yere koyacaklardı.

O zaman belki şu mini mini top sağında ilerleyen alaylarımıza kasnen olsun ateşle limaya edebilecekti.

Mahmet çavuşun tekrar sesi duyuldu arkadaşlar iletir. Kendisi en önde idi.

Artık yükseklerde- manzarayı tamamen görüyordu. Hatta karğısındaki tepelerde düşmanın gizlendiği yere i bile seçebiliyordu.

Ne care ki düşman da bu bir toplu bir avuç kahraman görmüş toparını bu tepeye çevirmişti. Toplar ateşli ağrıların açarak yoldurular saçıyor. Sağında ilerleyen manzaraya bakıt. Taarruz eden kuvvetlerimiz güya başlarını kaldırmışlar onu selâmlıyor, gözlerle semaları göstererek - İleriye .. dedi.lerini duyar gibi oldu .

Bir daha " haydi .. çocuklar dedi. Top bir hatve daha attı; ah böyle bir kaç hatve daha atabilmiş olsalar tepeye yefi- geçeceklerdi. .. anda ta otalarına bir mermi düştü. Bir saniye içinde bulundukları yer birbirine kaçıttı .

Mehmet çavuş ; bir müddet hiç bir şey görmedi sonra top bulutu içinde yerde bir kaç arkadaşının yattığını gördü. Bir an içinde varyetini dehşetini anıttı. Burada fazla da kalamazdı . Perişan bir nazarla arkadaşlarına bakarak bir daha haydi. Diye bağardı. Bir daha halata asıldı fakat Mehmedin kolu o anda sarık omuz bağından bir yara almıştı. O zaman halatı kolun- dan çözdü bu defa beline sardı. Tekrar bağardı bir hamle daha yine asıldı. Bu defa Mahmet çavuş yerinde sarıttı. Halat koptu. Top yuvarlanmaya başlamıştı. Bu top ellerinden giderse herşeyin mahvolacağını zan eden Mehmet çavuş topa sarıldı. Fakat zaptedemiyordu. Topun ağırlığı hatop vücudunu sürüklü yerek kâh topun altında kâh topun üstünde kayalara çarparak bir sukutu müthiş ile Mehmet çavuş uçuruma gelyordu

Mehmet çavuş aldığı yaradan kendisini gâip etmişti. Şimdi hiç bir şey görmiyor hiç bir şey bilmiyor, o yalnız topu bırakmamak istiyordu. Topla beraber epeyce yuvarla-dıktan sonra artık hiç bir şey görmez oldu. Birden her şey sustu . Her şey gözlerinden silindi; ne o ateşli tepeler, ne o mermiler hiç bir şey, hiç bir şey yoktu. Mehmet çavuş düştüğü çukur içinden çıkmak için taşları parçalamak istedi fakat buna da kuvveti kâfi gelmedi. Başlamak istedi, bağtıramadı. Bundan sonra tamamen kendinden geçti. Neden sonra arkadaşları yetişerek Mehmet çavuşu iki kava arasına sıkışmış buldular. Kollarını aç- mak istediler; fakat o demir kollar açılmadı. Mehmedin yalnız gözleri açıldı. Mahmet çavuş sen yaralısın dediiler. Anlamıyor- mus gibi arkadaşlarının yüzlerine baktı. Ve sonra gözlerini o muflaka çıkmak istediği tepeye çevirerek top nerede diye bildi. O vakit arkadaşları güldü. Top halâ Mehmet çavuşun kolları arasında idi .

KERİM KIZILKAYA

Grammer Terimleri

- 5 -

(K) Üjüğü üstüne aramalar

Yazan : MUSTAFA BAKŞI

Dergimizin yeni yıl yayımında dil araştırmalarına yeniden başlarken okullar için bu yıl çıkarılan Türk grameri klavuz kitabını kıvamla almak bizim için bir ödevdir.

Bu kitabın çıkmasını iyi karşladık ve toplu bir göz gezdirme sonunda amaca uygun gördük.

Ankete ortaklanmak bu betkelerin konusu dışındadır. Yalnız araştırmalar arasında ısras düştükçe bu kitabı da yöklöyacağız.

Dillerin yaradılışı araştırmalarında (K) harfi çok önemli bir Üjüktür. (Güneş teorisi) de hemen ona dayanıyor.

Türk gramerinde (Vokal ahenkleri) bölümünde (kanuna uymayan haller) in öre-ekleri arasındaki (iken) söyü (K) harfi çevresindeki düşüncelerimi yeniden uyandırdı :

(İken) söyü İstanbul ağzına göre ses uygunluk düzeni yasaına aykırıdır. Ancak Türk diline vergi olan bu genel yasada aykırılık tanımayan ağızlar bunu ağır sesli söylerde (Kan) telaffuz etmektedir. Hal sıgasının (yor) eki de (yürümek) masdarından gelen ayrı bir parça iken sonradan birleşince aykırılık baş göstermiş olduğu malumdur.

Bu kanun bütün Türk lehçelerinde var mı yok mu bu, ayrı bir araştırma işidir. Yalnız bizim lehçemizde kesindir. Son günlerde buna kulak asmayan yancılar türediiği görülmüştü. Ondan ötürü bu yasa nın (Yeni Türk gramer) nde önemle inceltilmesi iyi olmuştur.

şimdi (K) harfine geçelim :

Bakılırsa (iken) in aslı (kan) dır. İnceleşip (ken) olunca baş ucuna (i) eklenip (iken) olmuştur.

Bu (i) harfi de müphem bir eklenti olmaktan ziyade (ir-
mek) fiilinin ilk harfidir.

(Ken) yerine böyle kalın sesle (kan) kökünü temel yap-
mamızın sebebi şudur :

Ötedenberi hemen bütün dillerde (soru) sözcüklerinin (K)
harfile bağladığına dikkat ediyorduk.

Kan bizim soru sözcüklerinin ilk hecesidir.

Fransızcada Kan okunan (Quand) özü de (ne zaman-ka-
çan) manasına bir soru sözcüğüdür. İngilizcede bu (When) çekilme
girmiş ise de (klaven) gibi telâfluz edilir. Almandada da bu harf
değişikliği ile beraber esas birdir.

Garp dillerinde bunlar tekiz sığas yapar. Bizde de (Kan-
ken) bu işi görür.

(Kan) köküne yapılmış soru sözcüklerimiz şunlardır :

Kanı (hangi), kande (nerde) kangı (hangi) kaçan (neza. an)
Bunlarda soruya hepsinde ortak olan (kan) kökünün temsil ede-
ceği tabiidir. Burada meseleyi (dillerin manşeyine), (Güneş teo-
risine) kadar çıkarabiliriz?

İki sert cismin çarpışmasından çıkan -esi (K) harfi temsil
ediyor. İlk duygu hayret ve sualdir. İlk insan dili de bunu (K)
harfile tekneliyor :

Ez her tarafı ki güç kerdem
Avazı süati hayret amed

Äleminde yaşayan ilk insan ilk hayret ve sual duygusuna
başka hangi harfile cevap verebilirdi?

Arapça ve Farsçada da soru sözcüklerinin çoğu (K) harfile
başlar : (Kem, keyfe .. ki kica, güdam, çend ..) gibi

Yunanca, Ermenice, Slavcada ve daha bir çok dillerde
de soru sözcüklerinin çoğu (K) harfile başlar.

O halde öz ana dilden bize armağan olan (K) harfli so-
ru sözcüklerini kabadır, eskidir diye yabana atmayalım. Türk
gramerinde bunları bulamadık. Asıl büyük gramerde tabii böyle
şeyler ihmal edilmez.

Heykelin Gözyaşları

* Üstad Çınar Mahmut Kuran'la'ya ..

Bu gece herçalışıp üstünde, denizde de;
Durmadan haykırıyor kayaların üstünde.

Bu dergun denizleri sıldırım kullulara,
Yükselen dalgaları, ruhuma eş bilirsin.
Deniz, sessiz olana, boğurmakta bir yara
Deplerecek sanarak ötür, irkiliğin.

Bundan yıllarca önce.. kalbinden vur-
lurak
"Tutuk.. yi koruyan elinde yuğrulurak
Sevmek. Çalınan sevmek.. Yalnız sev-
mek isterdim.

Bir gündü.. Benliğimi niye renkleri sarı.
O eşiz varlığıyla, sevgilin, bir bahardı;
Tanrı'ya tapar gibi gönlüme onu verdin.

Deniz, güneş ve herşey derken bu sev-
gisi
Aşkına eşir olmak hürriyetimden iyi
Diyen kalbin hep aynı emek beşelerdi.

Mevrimler akadurmuş.. Bir kulp iki bay-
rak bir.
Aşkın pınarlarında çağlayarak taşık bir;
Ufkumuzu sanmadan güneş azabı, derdi.

Kim ömit edendi ki, yıllan dolduran aşk.
Daima aynı huzur yüreklerde varan aşk
Ansan eriyecek ve senin sönecek?

Kim ömit edendi ki, sakarak, sanarak,
Hanan uluklanca dalgıp yaprak yaprak
Ruhumuzun mubedi herobeye dönülecek?

Üç bahar füzelenmiş bir fideleri sevginin,
suya hareket çiçekler gibi yandı, evginin
Bir kılıfı kalbinihann vatanında son verdi.

Emel, senin yurdunun çykılan hatıra
Ardında herçalışarak boğurmuş sınırsız yarı;
Açık kalıncaşerin şifolamas bu derdi.

Gitti! Uluklarınından alınan bir renk gibi,
Gitti! Meşafelerde kaybolan oherk gibi,
Gitti! bilizleri de ardınca sürüyerek.

Omrümün tek yolduğ, sevgilin, eşim gitti;
Gönlü bahçelerinde doğan güneşim gitti,
Okuyu kalbin kalbini eleme kütüyerek.

Nasıl, böyle bir derde düşüp yaranan
gönlü,
Nasıl, acılarla pırçılansınan gönlü,
Bundan daha, omuzun çaması bir işkence.

Mecunlar' gibi dığdın, izine edim eden,
Omrümün baharım yollarında herçalışan,
Tıneklarımda aydım herim pençe pençe.

Kayıbın gurumu, benliğimi eşit gide,
Zavallı düşüncemde yer eden bir ümidin
Kıptırlık kaç kere ben gurumu kıldım.

Onu kavuyarak için her ocağı kıldımın,
Uçan kuşum yuvaya geri dönecek sandım;
Aydıktan dibinde usun usun herçalıştım.

Hilari mi donmuştu, kalbi mi tarçılomuş?
Biliniriyim, nedense, artık korkunç/şok-
muş?
İhtirciler ardında kayıyor, kayuyordü.

Omrümü kaptırmca tehlikeli bir yola,
Bir zaman sürüldendi, kararız soğuk solu;
Bu sararı yeşine onu bilizlerin yandı.

Değiler ki, sonunda, sevme de erimmiş gam-
Bakıncaşu duyulmuşun gülleri bir ulgam
Kimisine kopmuş.. Gün sünenken kalbide,

Ö M Ü R

I

Dün ve dünün acı yasalarını son bahar besteledi, yarının güneşi o besteyi bülbüllere verecek. Biz o şarkıyı ilkbahar dinletecek.

II

İhtiyar bir yolcuya sordum :

— Hayatında hiç seviştin mi ?

Gözlerini semaya dikti, acı acı gülerken cevap verdi :

— Evet çok seviştim, fakat aşk denilen şey yalan, hatta efsanevi Venüsten başka birşey değildir...

— Ya yüzündeki kırışıklar ve başındaki ak saçlar neden? dedim.

İçini çekerek cevap verdi :

— Başındaki her ağaran kolda gizli bir hatıra, ve yüzündeki her çizgide bir devir geçirdiğimi gösterir, almamdaki kırışıklarda da birer sevgili yatar.

Baltlı Kurnal Boğa

Bir elim dokularken ukuma perde perde
Nerde, dedim, tepişim birtek vardı
Nerde;
Bir hayal oldu artık masî de... hayalî de...

Sanki marmardan değil, yarılmış bu
heykel
Göleri pürürlü, kurnal saçları tel tel,
Şemsiz göklere açmış kıldan kulaqların...

VII

Bir bahar günü iki ik tanıdığım onu,
Futla, yağmarlı bir gün, oldu aşkına sonu
Sebeptir bir pöçheyle, kerâhî hayatına.

Yine rüzgâr uykuda, yine ölgündü deniz,
Ne aşkıta bir yelken, ne kuyularda bir iz...
Yalnız, kokularında, yanan dumalar
vardı.

Gittiği gündün beri, ne gözyaşlarım dindi,
Ne de hatıraları ve hayalî, öldü,
Her zaman sen avında gırtlara ayın
yıldı.

Çarpanan hallerinde heykeline kapandı,
Ayakları ucuca çaktıklarımı andın,
İlâhîyen ferahlarını bütün boğuştu sördü.

Onu unutmak için, gönlümü derde tordun,
Dolaymaktan uzandı, ağlasamaktan bu-
ruldun;
Nelere bapırmadın onu unutmak için...

Binden deniz ürperti, göklerin, içi yandı,
Fetretler kullandı ve yağmurlar boğandı;
Şimşekler tutuştu hep ruhuma yakın
gamla...

Nihayet anladım ki, yününe çarpan o,
Gördüğüm manzaralar, yarıdığım her
an;
Omsuz meması yoktur hayalimde sevince.

İlâdın saçlarıca, yonarak için için,
Ömrümün azabını bir an gidermek için
Heykelin göçerinde iclendi bir domla...

VI

Gönlüm her gün diğerken uğrunda bir
bir derde
Bir teselli aradım Samsun'da marmarında
Hicranlarıyla aydın çekimi, hatırların,

Şükrü Halil Tuğal

San'atkârlarımızı Koruyalım

" San'atkâr, Kôr Şahin İşiner, münasebetle ..

**San'atçılar Kalan Milletin Hayat Damarlarından
Biri Kopmuş Sayılır.**

KEMAL ATATÜRK

Yazan : Cengiz TURHAN

Anadoluyu
gezerek anşır dil-
siz ve körler kuru
mu namına çalışan
ve konserler veren
bir hey'et Adanaya
da geldi. Bu kuru
mun âzalarından
muhasibeci dilsiz
Abdullah Çaydam,
Hamdi Gündoğar-
ken ve asil san'a-
tının inceliğini ve

Şahin İşiner

yüksekliliğini fütûdünde haykıran kör Şahin İşiner.

Şahin İşiner bana Omîros'a hatırlattı. O'nu uzak asırların
arasından bana büyük şedövr "İliada,, san uzatıyor gibi görüyö-
rum : Değilmi ki o da bu büyük şaheserini bitirdikten sonra
gözlerinin nurunu kaybetmişti. O da renkten, çiçekten, güneşten,
aydan, hasış dünyasının bütün güzelliklerinden mahrum bir kör
olmuştu.

Bu felâket onun için çok acıydı. Ergeç birgün toprak o-
lacak fanî vücudunu şu yalancı dünyada biraz daha sürüklemek
için bir kör dilenci halinde yer yer dolaşır ızdıraplarını ancak
hıslı şüphelerini okumakla dindirirdi. İfte o bedbaht büyük san'at-
kârın ömrü böyle hüzün bir sergüzeşle biter. Zaten hangi san'at-
kâr ömründe İlyık okuduğu takdir ve hürmeti görmüş ki. Değil
"Homère,, i aramak için bu kadar uzun bir maziye, Mitâddan

evvelki zamanlara dönmek tarihin her devrinde böyle büyük muzahtıplara raslanır. Bununla beraber san'atçıların ve eserlerinin himayesizliği yanında bir de çok haklı olarak san'at eserlerini ve sahiplerine karşı büyük hürmeti görüyoruz :

— Tep maharebeleri zamanında "Alexandre, bütün Tebli'leri mağlûp etmiş ve bütün şehri ateşe vermişti. Hükûmdar bir evin önüne geldiği zaman kapı üzerinde ash bir levha üzerindeki "Şair Pindar'ın evini yakmayınız, cümlesini gördü ve şairin evini yakmaktan menetti.

Gene "Peleponex, harplerinde İpartalılar Atina'ları mağlubetmiş ve zaftedilen Atina şehri ateşlere verileceği zaman bir musikînası galip kumandan "Lysandre'in, karşısına çıkmış "Euripide, ın "Electre, adındaki trajedesinin korolarından parçalar terennüm edince bu yüksek eser karşısında müteessir olan kumandan : "Böyle şaheserler yaratmış olan bir şehri yakmak günah olur., demiş koca bir şehrin hayatı da bir san'atçının yü-rü suyu hürmetine kurtarılmıştı.

Her edebî devirde san'atçıların mahdut hamileri bulur. Ne yank ki bu himaye çok defa hükûmdar saraylarının duvarlarından dışarı çıkmamış, ya girgin olanlar göze çarpmışlar yahut birkaçının elinden tutular bulunmuş, görülmüşler ve hâmisiz kalanlar da köşede bucakta sır olup görmüşler.

Bereket versin ki Şahin İşler Cumhuriyet devrinde ya-pıyor ve hâmisiz değil.

Onun Koyun Sürüsü'nü Ankara radyosunda dinlediğim zaman kendisini görmek iştiağım o kadar artmış ki onu böyle birgün Adana'da görmemiş olsaydım bu genç san'atçının hasretini çekecektim.

— Cumhuriyet otelinde kendisini görmeğe gittiğimde çok memnun kaldı. Sorduğum bazı sorgular neticesinde bana hayatı şöylece anlatmağa başladı :

Ben daha yedi yaşında vardım. Ankara Çocuk E-sirgeme Kurumu Başkanı yüksek kalpli Fatıh Bey beni bu mektebe yazdırmağa çalıştı. Nihayet muvaffak oldu. Benim yol pa-paramı vererek İzmir gönderdi. İzmir annesiz babasız gidi-yordum. Yolda bir parça utrap çektim. Ağladım. Nihayet mektebe vasil oldum. Oraya gittiğim gün Birincikânen' ayı ve hava yağmurlu idi. Tahminen öğleye yakın mektep idaresine girdim. Bana şu sualeri sordular :

— Öğlen burada ne yapacaksın?

— İstikbalimi kazanmak için yollar arayacağım diye cevap verdim. Yanarında bir polis vardı. Mektep müdürü polise benim küçük olduğumu söyleyerek almak istemedi. Ben iltiraz ettim:

— Ya beni okutacaksınız, yahut avuç açacağım. Bunun hangisini tercih edersiniz bana onu lüyük görün.

Zaten mektebe gitmeden önce şeker satarak hayatımı kazardım. Ailemle malî vaziyetli de bozukta.

Bu halimi de müdüre açtım. Neticede mektebe kabul ettiler. Beni mektebin müzik odasına götürdüler. Orada bir keman sesi işittim. Çalınan parçayı da sonradan öğrendiğime göre "Rever", idi. Bunu işitir işitmez gayri ihtiyari yasal diye haykırdım. Benim bu sesimi işiten müdür yanıma gelerek sordu:

— Oğlum müziği çok mu seversin?

— Evet müdür bey çok severim, diye cevap verdim.

Zaten mektebe gitmeden önce ağız armonisi çalardım. Müdürün sorgusuna cevabımı tamamlamak üzere şu sözleri ilâve ettim :

— Ben ağız marşası da çalmasını bilirim, dedim. O keman çalan arkadaşımın bir ağız marşası vardı. Müdür arkadaş çağırarak onu istedi. Marşayı bana verdi. "Eski çarliston", adında bildiğim bir parçayı burda çalmaya başladım. Bundan sonra mektebin keman öğretmeni olan "Mösyö Tropi", müdüre birşeyler fısıldadı. Bunları az çok ben de işitebârdim. Az bir Türkçe ile bana fülüt öğretmenlerini söyledi. Müdür bu teklifi kabul etti. İki üç gün böyle geçtikten sonra bana bir küçük fülüt verdiler. Daha başında fülüt öğretmeni yoktu. Fülütü Mösyö Tropi üfleyince ilkin bunu kaval zannederek beğenmedim müdüre :

— Bu kaval; ben çoban değilim, dedim.

Bana iki tokatla beraber şu sözlerle cevap verdi :

Fülüt güzel çalgı ne diye öğrenmek istemiyorsun? Sonra sana daha güzel fülüt alacağım dedi.

Ben müdürün iki tokadından korkarak fülütü elime aldım. Bir ay kadar üfleyerek ses çıkarma temislerini yaptım. Yavaş yavaş müdürün gözüne girmeye başladım. Birgün baktım bir fülüt muallimi geldi. Elinde güzel bir fülüt varmış, onu benim elime verdi. Çalacağım dedi. Ben küçük fülütte ses çıkarmayı öğrendiğim için hemen bunda da ses çıkarmaya başladım. Muall-

— Devamı 40 nci Sayfada —

BİR ÇOCUK

Dust Râhat Kalemde'nin

Bir çocuk tanıyordum ki ben
Saçları altın,
Bir çocuk tanıyordum ki ben
Gözleri ondaki bahân
Zenginliğini söylerdi,
Bir çocuk tanıyordum ki ben
Bir yığın toprak şimdî.

BEŞİK

Gecein gözlerimde bıraktığı renk
Ruhumda açmayan tomarcuk,
Yıllardır hafızamda kurdüğüm çehir
Belki şimdî bir yıldızdır nâmütenâhîde..

Ömrümünden ayrılan her yıl
Yeni bir alan çizgisi,
Küçükken topaç çevirdiğim günleri hatırlar
Ay ışığında cami avlusu..

Beşğinde büyüdüğüm cennet
Ve peşimde bir sürü günahkâr,
Dört mevsimde bahar kokan evlerim var
Kumral çocuk kokusu ile dolu sabbilerde..

SABAH

Geceyi yıldızlara terkedin
Ve bekleyin gelmesini sabah ilk trenin..

.....
Burası ne tuhaf yer..
Sabah ilk trenle gelir,
İlk trenle gider..

Şükür Enis

O Mes'ut Anı Bekliyorum

O, her vakit gözlerimin içinde idi. Onu bu gece ölmek üzere iken gördüm. Etrafında herkes ağlayarak bekliyordu. Yanına giderek kucığına aldım ve yarı açık güzel gözlerine baktım. O halinde bile beni tanıdı.

— Sen misin? dedi.

— Evet benim, dedim. Hatırların değil mi? Uzun zaman-
da senin için, yalnız senin hayalinle yaşadığını söyleyen...

— Hatırladım. Fakat görüyorsun ki artık ölüyorum. Her şey bitmiştir. Bundan sonra seni bir an bile düşünmek yok. Şimdi anlıyorum ki senden uzak bir hiç olmak ne kadar fena.

Gözlerinden çiy taneleri gibi yaşlar yavurlanıyordu. „Çünkü-
katen her şey bitiyordu. Beni hayatta tutan, yaşatan bu vücut
ebediyete kavuşuyordu. Benim için de bu ölmektir.

Baktım ki etrafındakiler bu acı manzarayı görmemek için
mendillerine gömülmüşler ağlıyorlardı.

O, kucığımda dışarı fırladım. Heride bulutlar arasında
yemyeşil bir tepe gözüküyordu. Oraya kadar uçarak gittim. Be-
yazlar geymiş bir sürü genç kız bizi karşıladılar ve kollarının
arasından onu alıp götürdüler.

O kadar ağladığım ve yalvardığım halde beni içeri al-
madılar.

Şimdi hâlâ ağlıyor ve beni içeri alacakları o mes'ut anı
bekliyorum.

Sait Özcan

Bir Tenkid Münasebetile

İstanbulda "Hamle,, adında aylık bir mecmua çıkıyor.
Çok şükür beşinci sayısına kavuşabildi. Memnunuz.

Dördüncü ve beşinci sayısında "Yeni Neslin Tenkidi,, ad-
lı, meçhul fakat dâhi bir münekkit tarafından yazılmış bir ten-
kid yazısı gördük!. Bu yazı megalâman bir kafanın, asabi ihtil-
lâçlar içerisinde kıvramp herzeler savuran bir hastanın eseridir.

Bu adam ne istiyor? Dünyada münekkitlikten başka ya-
pılacak iş mi kalmadı? Bundan böyle san'at ve insanlık namına
kendisinden, tenkid yazıları yazmamasına rica ediyoruz.

Biz sadece güldük ve bu yazının sahibine bütün kalbi-
mizle acıdık!. Zavalı..

Söleyman Şahin Tar

İ Z T İ R A P

I

Hain mi olur böyle zamanlar
Kemirüldükte habersiz, sessiz..?
Boğulacağız burda neşessiz
Kurşun damlası halinde anlar.

Kâhtlendi mi gülen ağular..?
İsteklerise zincirde ruhun.
Gögesi kaldı toprakta nurun.
Bedduası mı saadetin var..?

Melankolisi bil ki doluyor
Fecirleri yok o akşamların!
Arzamev'ud mu bu günden yarı,
Hasret midir o saça yelıyor..?

Gülsün felâket öyle gülüle
Baharlar bize hep hazan oldu.
Gözlerimize melâli dödü.
Ooof... çekmedik ki bir kerre bile.

Süleyman Şahin Tar

M E K T U P

VIII

Mazi yadına geldi derinden
Yüdüme akşamın rengi sardı.
Ne varsa birden ufkuma indî:
Nedamet, ümit, sevgi ve kînden.

O günler matemî akşamların
Bir soluk nefes yayıldı anı.
Mazi heykeli bilinir zansız;
O günlerin çamurunu karın.

Süleyman Şahin Tar

Zeynep Kazmada

Yazan : RASİM GÖKNEL

Çukurovanın kırk eli evli bir köyünde; ay batah epeyce olmuştu. Karalık çökmüş, göz gözü görmüyordu. Yalnız Darsun karaböğü delen göbelerde kara kara toprak evlerip damlarında domuk şekiller seçebiliyordu.

••

- Zeynep, kalksana kız.
- Ne var ana; tabah oldu mu?..
- Kalk kız; ilk horoz öttü.

Zeynep bir sağna, bir de soluna döndü. Sert üstü yattı ve göülerini açtı. Badem çiçeklerine bezettiği yıldızlara epeyce baktı. Sonra döşegin içinde doğruldu; esnedi, bir daha esnedi. İki elinin yumruklarını sıktı, göğsüne yaklaşırdı; ve göğsünü ileriye fırlatarak tatlı tatlı gerindi.

Anası Elif abla, on iki senedir duldu. Babası Koç Ali, Adana Fransız işgalinde iken, Türk çetelerine iltihak etmiş ve Toroslardaki tren hattı üzerinde Belemelik surlarında Fransızlarla bir vuruşmada şehit düşmüştü.

Elif abla öksüz kalan yavrusunu büyütmek için çalmadık el kapasu bırakmamıştı. Zaten kocasının sağlığında da barındıkları bir hağdan, kemikleri sayılır bir ineekten başka neleri vardı ki?!. Kocasını o zaman da ağaların kapasunda tutmakk etmiyor muydu?

••

Horoz sesleri çoğalmıştı. Zeyneple anası damın üzerinde geceden kalma su ile yüzlerini ıslatılar, yağlıklarını iyice sardıkları sonra ayağıya indiler. Kazmalarını alarak sabahın alaca karanlılığında koza tarlasında ot dövmek için yola çıktılar.

••

Güneş doğduğunda epeyce ot döğülmüştü. Kuşluk vakti oturdular; ana, kız tutma Hasan'ın getirdiği kahvaltısı, ayran ve ekmeği, yediler. Sonra kadını erkekli yirmi beş kişilik bir kafile yine ot dövmeye kalktı. Aradan bir çeyrek geçmişti. Safın orta

yeri bir az geri kalmış yaşlar ilerlemişti. Orta yerde kadınlar ve kızlar vardı. Beyinlerini delen sicağı ve yorgunluğu unutturmak için kalenin sağ başındaki delikanlı, ipe dair, dokunaklı bir mani okuyor, diğer erkekler de bir ağızdan türkü söylüyor, kazzmalarda bu türküyü tempo tutuyor, hep birden inip kalkıyor.

Kadınlar ve kızlar vaziyetlerini anlamak için başlarını kaldırdılar; (karma döşütürken kadınların sağa veya sola bakmaları hoş görülmez) Zeynep te başını kaldırmıştı. Fakat başını kaldıran kaldırmaz Ali ile göz göze geldiler. Zeynep gözleriyle cevap verir gibi oldu; ve tekrar başını yavaş yavaş eğdi.

Her günkü gibi Zeynep, güneşten bir saat evvel ipe başlamıştı. Gün batarken de kazmasını omuzuna vurmuş akşamın kuzluğunda esmer yaşakları penbelene penbelene, yanında anası, köye dönüyordu.

Zeynep köye dönen ırgatların hay hay seslerini kulak vermiyor; gözlerini yere dikmiş, Ali'nin gözlerini hayalinde arıyordu. Bu ikinci tesadüf Zeynebe çok dokunmuştu. Ali'nin kendine yağın olduğunu biliyordu; bugün iyice anlamıştı. Kendi de köyün içinde Ali'den başkasını göremiyordu. Kapu kompartarı

hergelecinin oğlu da vardı : Dursun. Hem de kendisine öyle bir bakış bakıyordu ki... Hele birgün taş kuyuya su doldurmaya gitmişti. Ali de orada ineği suluyordu. Başka kimse yoktu. Fırsat bu fırsat Ali : "Kız Zeynep, sana yangınım; seni anandan isteyeceğim. Kurban olam, beni örme,, demişti. Zeynep cevap vermedi. Başını eğmiş, destisi höğründe eve dönerken köpe bağında hergelecinin Dursun birşey söylememişi ama kışkı kışkı başını sallamıştı.

Bir de Kır Hasan'ın Eyup ta vardı. Birgün: "senin yanaklarını ısırayım kız,, demişti. Fakat o gün bağün oldu yalnız Ali'yi unutmamıştı.

.

İşte bu gün de Ali'nin bakışlarında: Bana acı; sende merhamet yok mu, behey zalimin kıza,, deyen birşey sezmişti. Artık şüphesi kalmamıştı; Ali kendine yangındı. Hem Ali çok iyi bir delikanlı idi. Köyde kötülüğünü duyan olmamıştı. Geçen gün Eminenin düğününde Tarsus toprağından gelen Mehmet pehlivanı da yıkmıştı; eni kona babayığıtti... İçki bile içmiyorduk...

— Kız, delirdin mi sen yoksa? Nereye gidiyorsun öyle?..

.

O akşam, eskisi gibi, ana kız yataklarını komşuları Ahmet ağasının damına sermişler, yatıyorlardı. Elif abla on iki saat kuzma sallamış, adeta paçavra haline gelmişti. Başını yastığa koyar koymaz uyumuştı.

Zeynep gündüz, Ali ile göz göze gelmesin tesirle bir müddet yatağında kıvrandı; sağına döndü olmadı, soluna döndü uyuyamadı. Eslerinin önündeki bataklıkta içinde ötüşen kurbaları dinledi, sırtüstü yattı ve yıldızlar arasında, benimsi hangisi acaba, diye ararken gözleri süzülürdü, Ali'yi hayalen kucakladı ve uyuva kaldı.

.

Gece yarısını geçeli yarım saat olmuştu. Kazma ırgatları ucağın tesirle serilmiş yatıyorlardı. Bir damın üzerinde ıpıklayan son sigara da damdan aşağıya bir şehap gibi akmış sönmüştü.

Köye derin bir sessizlik, katran karası bir karanlık çökmüştü. Yalnız uzun fasulalarla bu mezar sessizliğini yırtan yırtan acı acı bir ses işitiliyordu : Bekçinin düdüğü...

Bir de, meydana ortasındaki gübre yığınlarının arkasından koyu bir hayalet sessizce bir çiftliğe doğru yürüyordu.

— Kim o?..

—

— Ulan kimdir o, diyorum? Ve derhal mekanizma sesi takardadı.

— Benim Mustafa emmi.

—

— Ağrın kapısı açık kalmış ta, boz inek dışarıya kaçmış, aramaya gidiyorum.

— Ha, sen misin?

— Heye, benim.

—, Ve bekçi yavaş yavaş köyün camuz gülüne, hayalette Ahmet ağasının çiftliğine giden yollarından kayboldu.

..*

Zeynep, dudaklarının üzerine dokunan sıcak bir şeyle derin bir nefes aldı; yatkında ve uykusuna devam etti. Aradan bir iki dakika geçmişti; Zeynep yorganın yavaş yavaş kalktığını, yanına kedi uysallığı ile bir şeyin sokulduğunu sezerek gibi oldu; uyanamadı. Bir az sonra göğsünün üzerinde sert birşey gezinmeye başlarken uyandı, gözlerini açtı. Ta yanı başında parmağını burnuna götürmüş birisi "sus, diyordu. Zeynep'in tüyleri diken diken olmuş, bağırarak istedi bağıramadı; ağlamak istedi ağlayamadı, yalnız:

— Sen misin Ali? Yüzünü seçemiyorum, diyebildi. Ve gözleri sürüldü...

..*

Sabah, erken uyandı. Dandan indi ve bahçasına girdi. bahçasını çözüerek birşeyler çıkardı giydi. Koynuna da birşeyler soktuktan sonra dışarıya çıktı. O vakta kadar anası da dandan inmişti. Kazmalarını omuzlayarak gıbelik işlerine yollandılar. O gün, Zeynep mütad hilâfına her fırsat buldukça etrafına bakınmış, Alinin gözlerini aramıştı. Bütün kazma mevsimi hep böyle geçti.

..*

Aylar geçti. Kozalar toplanırken Zeynepi iki delikanlı istedi: Dursun ve Ali. Dursun için kızın ağzını arayan Elif abla ekşi bir yüzle karşıladı. Nihayet o kız bir Cumartesi sabah ezanından sonra zannın tiz nâgmeleriyle başlayan düğün Ali'yi Perşembe akşamı Zeynep'e gerdeğe koydu.

Arkasına bir iki yumrukle Zeynepin yanına giren Ali, iki rik'at namaz kıldıktan sonra Tanrısından kendine hayırlı evlâtlar

vermesi için dua etti ve Zeynebin duağını kaldırdı. Fakat :

— Kurban olam Alim; gözüm kör olsun kabahatım yok..
Hani o gece dama gelmiştin ya! Ve o zamana kadar göz bebeği
gibi sakladığı kıymetli şeyi koynundan çıkardı, gösterdi. Fakat
Ali'yi bir türlü inandıramadı.

Ali, Zeynebin namusundan kendi gönü kadar emindi. A-
ma şahidin Zeynep aleyhine şahitlik etmesine akıl erdiremiyor,
tutuyor, sararıyordu. Nihayet Zeynebin evvelce yabancı koy-
nunda yatmasına tahammül edemeyeceğini anladı, giyindi ve
yüreği sızlayarak çıktı gitti. Ve o akşam Zeynebin evinin önün-
de tabanca sesi işitilmedi.

* * *

O hafta içinde idi; tatlı ve güneşli bir gündü. Köyün
çapkın delikanlıları Zeynebin oturduğu huğun arka tarafındaki
dul ağacının altına oturmuşlar :

Sığıdın yaprağı narindir narin
İçerim yasıyor, dışarım serin
Zeynebü bu hafta ettiler gelin
Zeynebim Zeynebim bala Zeynebim
Üç köyün içinde güzel Zeynebim

türküsünü söylüyorlar, keylediyorlardı.

* * *

O sene Adana'nın kartuluş bayramını görmek için bir iki
gün evvel gelen köylüler arasında Alinin babası bekçi Mustafa
emmi de vardı. Şehri gezerlerken Ali'yi gördüler. Üstü başı pa-
muk toru içinde idi. Ali babasını görür görmez koştı; ellerine
sarıldı, öptü. Ötekilerden ayrıldılar; konuşa konuşa Belediyenin
önünden geçtiler; saathanenin ilerisindeki kahvelerden birinin
köyesine oturdular; iki çay umarladılar.

Mustafa emmi şundan bundan konuştuktan sonra oğlunun
yüzüne baktı, içini çekti ve oğlum, dedi; sen köyden kaybol-
duktan sonra Elif ablaya uğradım. Zavalinin bir kaç ay için-
de saçları o kadar ağarmış ki... Hali çok perişan!

Kızı söylettik. Karına zamana Ahmet ağasının damada ya-
tarken senin geldiğini söyledi. Biraz daha sorup soruştururken
Dursunla Eyubun söz atıklarını anladık.

Ah, şu kafa ah! Meğer "Alinin geldiği gece.. dediği ak-
şam Dursun, güya ineği kaybetmiş gece yarısından sonra aramaya

Bir Masalın Hatırası

Şerif Duran'ın

Kırk gün, kırk gece süren, periferle o düşün
Nurdan âlemleriyle, kapanırken daha dün;
Gözlerimin önünde, hakikat gibi bugün..

Rüyalarında yalnız, perilerin içinde,
Bir masal hatırası, geçer Hicret ve Çinde!

Göklerden sebnemlerle, yerlere düşen bu nur,
Yeni doğan çağlarda, yeni bir âlem olur.
Karşında Âdem oğlu, secde eder doğrular..

Sinâ dağından gelen, bir adamın eşini,
Çarınba mehlâncılar, dünyanın güneşini.

Mermerlere vermişler, Tanrı'nın her hakkını!
Sükün dolu mabedler, sükün dolu mabedler;
Vahşi Âdem oğlusun, olmuşlar iman kınıl..

Beka için mi bunlar, beka emeli olur?
Tanrıyı arıyanlar, onu her yerde bulur!

Mustafa Demirkıran

çıkması. Aklıma hiç kötü birşey gelmemişti. Ve iyi biliyorum, Ahmet ağanın çiftliğine doğru yürümüştü. Kızın anlattığına göre de güya senmişsin gibi yapmış ve kör olası, o akşam ne oldu ise oldu oğlum. O gün Duran'ı köyde aramadık yer bırakmadım. Sen gerdeğe girdiğin gece köyden çıkıp gitmiş ve bir daha görünmemiş...

Oğlum, ben senin babamın; kötülüğünü istemem. Kıza yazıktır, lelel olur; mahal benim boynuma; kızın hiç günahı yoktur. Ama gene de sen bilirsin..

+

Ertesi seneki kartuluş bayramında Duran, Zeynep ile Ali-yi kucaklarında bir bebekle geçiş resmini seyrederken görmüştü.

Rasim Göknel

Bozkurt Yavrularının Türküsü

Ne Surtunda cübbe var, ne de başımda kavuk,
Çok şükür ne korkağım, ne de koyu dalkavuk!
Ben yalnız "Türklüğe,, varîfeye taparım,
Vicdanıman sesini duyarak iş yaparım!.

§

"Rüşvet,, denilen nesne kaşına basmaz ayak,
Yabancı mal değil, giyerim yerli çayak!
Bunları lâfla değil, işle isbat ederim,
Kalsam da tek başıma "Hak Yolu,, ndan giderim!.

§

"İki yüzlü,, değilim, bilmem "Soysuzluk,, nedir,
Bir gül gibi yaşadım "27,, senedir!
"Türke hizmet,, etmeği bilirim kutsal bir din,
Bu dine tapmayıana duyarım müthiş bir kin!.

§

"İltimas,, adı devin kafasını ezzerim,
Her yerde alırım açık, başım gökte gezzerim!
Birinci düşmanımdır : "Tembeller,, le "Haksızlar,,
Gelemez, bir an bile, yanıma "Ahlaksızlar,, !.

§

"Köy, köycülük, Türkçülük,, ölküsünü yayarım;
Yatagımda ölmeye en büyük zül sayarım!
Er olan yurdu için anırlarda can verir!
Hem ödürür, hem ölü tarihine şan verir!.

§

Çakşahı, aşk ile, yurdu güller bürüsün,
Türklük adı "Özdilek,, yollarında yürüsün!
İşte budur her Bozkurt yavrusunun türküsü,
Nemize gerek bizim yâdellerin ölküsü?.

Cemal Oğuz ÖCAL

San'atkârlarımızı Koruyalım

— 29 ncu Sayfadan Devam —

limimizin adı Jozef Istavridis idi. Nihayet bana Prilli metodu üzerinde ders vermeğe başladı. Bu metoda bağladıktan bir sene sonra Elhamra sinemasında bir konser verdim. Bu konser köteler orkestrası ile beraberdi. Fakat benim bir solom vardı. Bu da "Puccinni, nin "La Tosca, operasından bir parça idi. Bunu muvaffakiyetle çaldım. O zaman İzmir Valisi olan Kâzım Dirik bana bir mükâfat olarak ne istediğimi sordu. Ben ona şu cevabı verdim.

Elimdeki fülütü isterim :

Memnuniyetle kabul etti Fülüt muallimindi. Onu bana satan aldılar. Tahminen fiyatı 350 liraya buluyordu. Bu fülütü bana aldıktan sonra zevkle ilerlemeğe başladım. İkinci konserim İzmir hükümet konağında oldu. Prilli metodunu o konsenden sonra bitirdim. Sonra Galli'nin etüdlerine başladım. Bu sevdiğim notaların hepsi kabarmadır Galli etüdünü de muvaffakiyetle bitirdikten sonra tahsil müddetim dolmuştu. Tabii bu çalışma müddetince daha birçok sık sık konser veriyorduk. Son imtihanı da muvaffakiyetle başardım. Ve okuldan mezun oldum. Ayağım tekrar Ankara'ya düştü. Şahadetnamemi de oraya göndermişlerdi.

Daha sonra İzmirden aldığım bir telgrafta beni aynı mektebe müzik nazariyat muallimi olarak çağırıyorlardı. Aynı sene vazilemin başına gittim. Bu işten de her nasılsa ayrıldım. Ankaraya tekrar döndüm. Fakat mükâfat olarak kazanmış olduğum fülütü müdür bana vermedi. Bunun için çok müteessirim. Ankara'da bir müddet fülütsüz kaldıktan sonra yine çocuk Esirgeme Kurumu Faat Beye müracaat ettim. Bana bir fülüt aldı. Sonra Ankara'da bir vazile alabilmek için muhtelif yerlere başvururdum. Bunların hiç birisinde muvaffak olamadım. Nihayet Ulus gazetesine gittim. Gazeteye derdimi anlattım, dinlediler. Lâzım gelen yardımı yaparak gazeteye yazdılar.

Bana gören Halkevi reisi Ferid Celâl Güven beni çağırdı. Bana "Ekin ektilim çöllere „türküsü çalar mısan? dedi. Ben :

Hayır efendim esasen alaturka çalmasını bilmem, dedim. Ferid Celâl bunlara hiç ses çıkarmadı. Ben ozaman inanmadığı-

nı sandım ve şahadetnamemi çıkarıp gösterdim. Memnuniyetle dinledikten sonra bana ilazıngelen yardımdan çekinmedi. Daha sonra çocuk Esirgeme Kurumunda müzisyen olarak çalıştım. Onu müteakip Ankara Gücü Temsil Kolunda da vazifeten kaldım. Nihayet sağır, dilsiz ve körler cemiyetinden bir mektup aldım. Beni istiyorlardı. O mektuptan iki üç ay sonra bu bizim vezne-
dar Abdullâh Çaydamla İza Hamdi Gündoğarken Ankara'ya geldiler. Bana seyahat edeceğimi, konserler vereceğimizi ve kıl-
tap safacığımızı söylediler. Ben memnuniyetle kabul ettim. Se-
yahata çıkmadan önce cemiyet menfaatına Ankara radyosunda
bir konser verdim. Konserde kendi eserim olan "Koyun Sürüşü,"
pastoralını çaldım. 24 Eylül Sab gününü seyahata çıktık. Bazı vilâ-
yetlerde konserler verdik. Bu konserlerde halkın teveccühlerini
kazandık. Şimdi hayatımın ne merkezde olacağını bilmiyorum.
Allah yardımcımız olsun.

Biraz durdu ve devam etti :

Bilirsiniz ki gözleri görmiyen insanlar sese meftundurlar.
Ses onlar için büyük bir saadettir. Ses duymamak onlar için
en büyük teessürdür. Biz kökler dünyasını görmekten mahrum
insanlarız. Biz zulmet kahramanlarıyız. Biz yalnız kulakla iş gö-
rebiliriz. Nerede bir ses işitse herkesten daha fazla o sese biz
koşarız. Biz ayaklarımızla yürümekten fazla kulaklarımızla yürürüz.
Bizim gözlerimiz kulaktır...

Şahin İşiner'in hayatının bu hüzün tarafını kapamak istiyen-
rek biraz da mevzuu değiştirmek istedim :

Garp ve Şark musikisi hakkındaki fikirlerinizi de öğrene-
bilir miyim?

Garp musikisi romantiktir, Esastır, Poetiktir. Bilirsiniz ki
bir sinemaya gittiğiniz zaman o filmde birçok müzik sesleri du-
yarınız. O müzik hep o temsilin mânasını ifade eder. Garp
musikisi tamamen mânalıdır.

Bizim Şark musikisine gelince : Bu melodiktir. Şark mu-
sikisi yalnız dinlenir. Şark musikisi istirahat musikisidir.

Garp musikisine gelince : Garp musikisinden her şey çı-
kar...

Bundan sonra en çok sevdiği parçaları sordum. Bunda da
beni boş çıkarmadı :

En çok sevdiğim "Beethoven, in birinci Senfoni'den do-
kuzuncu Senfonisi'ne kadar olmalıdır. Çünkü bu Senfoni'ler Beet-
hoven'in şahsi hayatını ifade ettirir. Dokuzuncu Senfoni Beetho-

ven'in sağırlık zamanlarındaki geçirdiği yerlerin ve yaptığı eserlerin mânâsına alır. Netice itibarile bu dokuzuncu Senfoni Beethoven'in saadet ve sefalet hayatını tamamille arz eder.

İkinci sevdiğim parçaya gelince; ezberimde Donizetti'nin LA Favorit operasındır. Bu operanın bir de Jardino Musical fantezisi vardır. Bu, lülüt ve piyano için bestelenmiş bir fantezidir.

Üçüncü sevdiğim parça "Verdi'nin Troidor operasıdır. Bu mosları çok severim. Musikinin aşkı ve millî taraflarını da severim. Dünyada birçok çiçekler ve gök yüzü var, bunları görmek isterim. Heyhat ki bu mümkün değil bunun için kendimi tamamilé müzik âlemine atmak istiyorum.

Şahin'le konuşmamı şöyle bitirdim :

Koyun Sürüsü parçasına ait ihamlarımı da dinlemek istirdim : Çünkü bu parça çok içli ve hazin.

Koyun Sürüsü'nü 1939 senesi Temmuz ayında yazdım. Birgün evde karyolanın üzerine uzanmışım. Annem evde yoktu. Yatarken bana şu hayaller doğdu :

Bir sıcak gün. Bir ağacın altında uzanmış düşünüyorum. Ağacın kenarından bir sürü koyun geçiyor. Serinlik ve ağacın hışıltısı ile aynı zamanda o koyunların meleyişleri kulagımda çınlar. O zaman hatırama şu notalar geldi : Sol, La, Si, Do. Hemen bavolu açtım ve bu melodiyi tespit ettim. Bu melodiyi ancak La Minör üzerinde bulabildim....

San'atında hakikaten muvaffak olan bu genci ve böyle güzel san'atlarda istidat gösterenleri göstermiş ve göstermekte olanları korumak bizim için millî bir vazifedir. Son sözümü yine Atatürk'ün şu vecizesile bilirmek isterim :

" San'atıız kalan milletin hayal damarlarından biri kopmuş sayılır ..

Yayın Direktörü	:	ARIF NİHAD ASYA
Yan İşleri Direktörü	:	RASİM GÖKNEL
Baskı yeri	:	TÜRK SÖZÜ Bİ.

Halkevimizin Bir Aylık Faaliyeti

Evimiz idare hey'eti bu bir ay zarfında biri fevkalâde olmak üzere beş iştirâa yapmış ve güzel sanatlar Komitesi 3, İNİ Edebiyat Komitesi 2, Temsil Komitesi 2 toplantı yapmıştır.

Halk Türküleri Ekibi 10, Orkestra 7, Bando 6 egzersiz yapmış temsil çubesi gençleri de "Kafa Tamircisi," piyesini 36 defa prova yapmışlardır.

Orkestra 2, Halk Türküleri Ekibi 2, Körler ve sağır cemiyetinden kör Şahin İşiner de 2 konser vermiştir. Ayrıca Evimiz salonunda Evimiz tarafından iki aile toplantısı tertip edilmiş ve 2 de konferans verilmiştir.

Atatürk ihtilâli lâyika veçhile mükemmel bir şekilde yapılmıştır.

İkisi Bayanlara, dördü Erkeklerle olmak üzere okuma yazma bilmeyen vatandaşlarımız için Evimiz altı ders-hane açmıştır.

Askerlerimize yapılan kışık hediyeler yardımını teşci için alınacak teşebbüsler konuşulmak üzere hususî bir toplantı yapılmış ve Halkevli öğretmenleri bu maksatla 41 kahvehanede gece konuşmaları yapmışlardır.

Bandomuz Atatürk parkında Cumartesi günleri halka muhtelif parçalar çalmış ve Kızılay haftasında yapılan törene iştirak etmiştir.

Namık Kemal'in doğumunun 100 esü yıldönümü kutlanmış ve Atatürk konuşu muvaffakiyetle neticelenmiştir. Temsilci gençlerimizin verdikleri temsiller ve iktisat haftasında salonumuzda açılan sergi takdirle karşılanmıştır.

Evimizin Halk Türküleri Ekibi

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkın Adı	Derginin Adı	Kaç Günde Çıkıp
Afyon	Taşınar	Ayda bir
Amasya	Yeşilemek	" "
Antalya	Türkakdeniz	İki ayda bir
Artvin	Çoruh	Ayda bir
Bafra	Altınyaprak	" "
Bahçesir	Kaynak	" "
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Ayda Bir
Çorum	Çorumlu	" "
Denizli	İnanç	İki ayda bir
Diyarbakır	Karacadağ	Ayda Bir
Edirne	Edirne	" "
Elazığ	Altan	" "
Eminönü	Yeni Türk	" "
"	Halk Bilgisi	" "
Erzurum	Atayolu	İki ayda bir
Eskişehir	Porsuk	Ayda Bir
Gaziantep	Başınar	" "
Giresun	Aksu	" "
İsparta	Ön	15 Günde Bir
İzmir	Fikirler	Ayda Bir
Kayseri	Erciyeç	" "
Kars	Doğuş	" "
Konya	Konya	" "
Manisa	Gedir	" "
Mersin	İçel	" "
Merzifon	Taşınar	" "
Milâs	Yeni Milâs	" "
Muğla	Muğla	" "
Niğde	Akpınar	" "
Niğsar	Ölker	" "
Trabzon	İnan	" "
Samsun	19 Mayıs	" "
Sinop	Diranas	" "
Sivas	15 Eylül	" "
Urfa	Ocak	" "
Yozgat	Bozok	15 Günde Bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir

— Bu Dergileri Okuyunuz! —